

УДК 785.7(477)

Петро Турянський, доцент кафедри народних інструментів та вокалу
Мирослав Фрайт, старший викладач кафедри народних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

КАМЕРНО-ВОКАЛЬНА ТА ЕСТРАДНО-ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ МИРОСЛАВА СКОРИКА

У статті простежується ранній період композиторської творчості М. Скорика у камерно-вокальному естрадно-пісенному жанрах, вплив поезії Т.Г. Шевченка на формування естетичних і світоглядних принципів у контексті художніх творчих пошуків свого індивідуального стилю, своєї творчої манери.

Ключові слова: композитор, романси, цикл, ансамбль, естрада.

Постановка проблеми. Пісні та романси українських композиторів на слова Т. Шевченка – скарби української музики. Геніальна поезія Великого Каменяра надихала творчість композиторів XIX – XX ст., представників різних композиторських шкіл (як із Наддніпрянської України, так із Галичини і Буковини). М. Скорик звернувся до поезії Шевченка в 60 роках XX століття.

Молодий композитор з генетично притаманним йому універсалізмом мислення, що включав теоретичний аналіз у сприйнятті фольклорних засад, спонукав координувати художній результат з потребами аудиторії (а Скорик, в кращому розумінні цього слова завжди працював на слухача, врахував потреби аудиторії причому не лише “елітарної”, але і “масової”).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика, яка опинилася в центрі уваги даної статті, прямо чи опосередковано вже заторкувалась дослідниками. Тут треба виділити ґрунтовні розвідки Л. Кияновської, М. Загайкевич, М. Гордійчука, В. Задерацької, М. Боровика, Я. Якуб’яка та ін.

Мета статті. Зробити спробу аналізу камерних романсів на слова Т. Шевченка, ознайомити із характерними стильовими особливостями композиторської манери Скорика.

Виклад основного матеріалу. Мирослав Скорик – яскравий і харизматичний представник галицької музичної культури XIX – XX століття.

Вихованець львівської композиторської школи, творчість якого не обмежується рамками тільки елітарного мистецтва, бо він не боїться бути популярним і апелювати до найширших свій оригінальний стиль, який виражає духовні цінності високого філософсько-етичного ґатунку.

Музика Скорика протягом півстолітнього

шляху своєї еволюції охоплює якомога ширше коло художніх понять, і з позиції такої демократизації мистецького виразу, сприйняття і переосмислення різноманітних естетичних імпульсів сьогодення треба підходити до творчих здобутків митця [3, 8; 4, 1–2].

Предметом нашого інтересу є ранній період творчості, а саме камерно-вокальний та естрадно-вокальний жанри. В тому, що ім’я Скорика стало широковідомим, велику роль відіграли його естрадні пісні.

Захоплення естрадою почалося ще у роки роботи у Львівській консерваторії. В 1963 році композитор організував інструментальний ансамбль “Веселі скрипки”, основу якого склали студенти консерваторії. Це був, мабуть, перший в Україні естрадний колектив малого складу, який на професійному рівні виконував популярні інструментальні твори радянських і зарубіжних композиторів і для якого сам композитор писав свої перші естрадні твори [6, 3 – 40].

Ансамбль проіснував до від’їзду М. Скорика до Києва (1966 рік). Склад ансамблю розширився за рахунок вокальної групи і виконав ряд пісень молодого композитора, які стали надзвичайно популярними. Серед них – “Аеліта”, “Не топчіть конвалії”, “Я тебе почекаю, коханий”, “Львівський вечір”, “Намалюй мені ніч”, “Нічне місто”, “Карпати” на слова львівських поетів Б. Стельмаха та М. Петренка. Нескладна, дохідлива мелодія, сучасні ритми, ліричні тексти, лаконічний і простий супровід – всі ці якості імпонували і слухачам, і виконавцям. Молодь захоплювало й те, що М. Скорик один з перших наших професійних композиторів використав такі популярні на той час ритми, як боса нова, твіст, рок-н-рол, а також класичного танго, фокстроту. Характерно, що у “шлягерах” Скорика вдалося органічно

КАМЕРНО-ВОКАЛЬНА ТА ЕСТРАДНО-ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ МИРОСЛАВА СКОРИКА

використати українські мелодичні елементи, і в естрадних композиціях він мислить по-своєму, залишаючись національним композитором. У його естрадних творах ритмічний елемент не превалював над мелодією. Він був наявний, відчутний, але при всьому цьому на першому місці залишилася мелодія [8, 42].

Під час перебування в аспірантурі Скорик пише цикл романсів на вірші Т. Шевченка (1962 р.).

Звернення до поетичної спадщини Великого Кобзаря – давня усталена традиція українських композиторів, яку започаткував М.В. Лисенко. Цю почесну і відповідальну місію продовжували К. Стеценко, Я. Степовий, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, С. Людкевич, М. Вериківський, А. Штогаренко, Г. Майборода, Ю. Мейтус та ін. Скорик чи не єдиний із молоді когорти звернувся до Шевченкових поезій. Його ровесники були надто захоплені експериментами, інші не відчували в собі необхідного творчого імпульсу, а деякі, можливо, не наважувалися підступатися до такого серйозного творчого завдання [7, 12 – 13].

У Скорика вже був такий досвід.

І навіть той факт, що всі обрані композитором вірші вже було покладено на музику іншими композиторами (“Якби мені черевики”, “Ой сяду я під хатою” – М. Лисенком), не перешкодив Скорика вибрати саме їх.

Саме у цих романсах, написаних на одному подиху, відкрилася дуже приваблива грань таланту композитора – мелодичний дар. Яскравий, відкритий мелодизм характерний для творів Скорика, які породжені українською поетичною образністю. Ця якість ґрунтується на глибокому проникненні у світ образів і почуттів великих українських поетів, на тонкому, тактовому відбитті усталеної традиції в музичному трактуванні класичної поезії Т. Шевченка. Основою циклу є вірші про тяжке життя дівчини-кріпачки, про сповнену справжньої поетичності ніжну і люблячу душу, приречену на рабське ярмо, вічні найми. За первісним задумом, цикл включав чотири романси, але один з них “Ой сяду я під хатою” – випадав із загальної концепції. Композитор вилучив цю мініатюру, залишивши добре зцементований вокально-оркестровий цикл з трьох романсів про дівочу долю.

Три романси – це три стани.

Перший романс – розкриття соціально-психологічної драми, другий – ліричне інтермецо, що осягає радісне передчуття кохання, третій – трагічне узагальнення життєвої драми безправної жінки [8, 40].

Солоспівні на слова Т. Шевченка становили важливий етап розвитку стилю композитора, який

базується на органічності застосування сучасних засобів виразовості в контексті національної традиції.

Музикознавець М. Загайкевич писала в журналі “Мистецтво” (1966, №8), що М. Скорик зумів показати народнопісенний характер лірики Шевченка в нових яскравих барвах. Його музика позначена тією “складною простотою”, що надає звучанню спеціальної образної місткості, свіжості” [8, 20].

Висновки. Шевченківський цикл М. Скорика відзначається симфонічною масштабністю. Звичайно, що поняття “масштабність” не підходить до скромних за розмірами романсів, але в даному випадку, це не визначається величиною форми, а ємкістю задуму і доцільністю використаних засобів. В даному випадку симфонічна масштабність проявляється в еволюції музичної мови від першого романсу до останнього.

Масштабність задуму відчувається і в прагненні подолати переважно пісенне трактування Шевченкового вірша знайти в ньому ще не “заштампований” смисловий символ, що дає ключ до власного трактування феномена Шевченкової поезії. Деякі музикознавці вважають, що щодо музичного проникнення у поетику Шевченка був Яків Степовий, могутнім талантом якого породжені справжні шедеври драматичного прочитання поезії Великого Кобзаря. І хоч музична мова Скорика багато в чому відмінна від мови Степового, він по-своєму розвиває традиції, закладені в романсовій шевченкіані українським композитором-класиком.

Творча платформа композитора М. Скорика гранично ясна – реалістичне мистецтво на базі широкого засвоєння і використання сучасних засобів виразності з опорою на національні традиції.

1. Божко Л. Сучасні композитори – музичні інтерпретатори поезій Т.Г. Шевченка. Шевченко і музика. – Дрогобич. – Коло, 2005. – С. 227 – 229.

2. Загайкевич М. Мистецтво. – К., 1966. – №8.

3. Кияновська Л. До вершин досконалості. Музика, К., 2008. – №4. – С. 8 – 9.

4. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст. Характеристика творчості провідних композиторів. Мирослав Скорик. <http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/a-Kyanowsk.gal.html>. 1 – 10 с.

5. Муха А. Композитори України та української діаспори. Довідник. – К., Музична Україна, 2004. – С. 271 – 272.

6. Скорик М. Естрадні пісні. – К., Музична Україна, 1967.

7. Українська культура. – К., 2006. – №9. – С. 12 – 13.

8. Щириця Ю. Мирослав Скорик. – К., Музична Україна, 1979.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2009